

'Zeven stappen' richting een volhoudbare toekomst van het laagveenlandschap

Stap 1 Landschappelijke ligging

In welk specifiek gebiedstype ligt de opgave? Ligt het gebied op de overgang van zand naar veen, aan de boezem, in een beekdal of als eiland in een diepe veenpolder? Wat zijn de (ruimtelijke) kernwaarden van het gebied, welke (cultuurhistorische) patronen zijn er te herkennen, welke specifieke verhalen horen bij het gebied? Via een uitsnede uit de gebiedstypenkaart wordt de landschappelijke ligging en context geduid en omschreven.

- Bepaal de plek van de opgave, het gebiedstype in het laagveenlandschap en beschrijf kort de ruimtelijke opbouw van het gebied (landschapsanalyse).
- Verdiep je in de cultuurhistorie van de plek en bedenk welke aanknopingspunten de rijke historie van het veenlandschap kan opleveren voor de inpassing en vormgeving van de (natuur)opgave.

Stap 2 Hydrologische situatie

Wat is de specifieke hydrologische situatie in het gebied? Wordt het gebied regenwatergevoed, boezemwatergevoed of grondwatergevoed? Wat zijn de mogelijkheden voor het watersysteem richting de toekomst, mede in het licht van de klimaatverandering? De hydrologische situatie, en daarmee de waterkwaliteit, is sterk sturend voor de mogelijk te ontwikkelen natuurwaarden.

- Maak een onderscheid tussen laagveenlandschappen die regenwatergevoed, boezemwatergevoed en grondwatergevoed worden.
- Wat is de hydrologische situatie in de bredere omgeving? Als je door grondwatergevoed veen tot ontwikkeling kunt laten komen moet je dit altijd proberen.
- Ga op zoek naar mogelijkheden voor seizoensberging en piekberging als onderdeel van de wateropgave in het licht van de klimaatverandering en als bufferzone voor de natuurkernen.

Stap 3 Natuurdoelen

Wat zijn de actuele doelen en potenties ten aanzien van de natuurwaarden in het onderzoeksgebied? Om welke combi van vegetatie, vogels, vissen gaat het? Wat zijn de wettelijke verplichtingen? Welke opties heb je op basis van de landschappelijke ligging en de hydrologische situatie?

- Bepaal de natuurdoelen in het gebied in relatie tot de landschappelijke ligging en de hydrologische situatie. Bedenk dat het om een combinatie kan gaan van vegetatie, vogels én vissen.
- Natuurdoelen kunnen veranderen in de tijd. Nieuwe (hydrologische) omstandigheden kunnen (wettelijke) verplichtingen in een ander daglicht zetten. Ga daarover het gesprek aan met partners. Doelen die niet meer vol te houden zijn doordat grondwaterstromen een gebied niet meer bereiken moeten misschien verplaatst worden naar plekken waar nu en in de toekomst wel grondwater aan de oppervlakte komt.

Stap 4 Koppelkansen

Welke combinaties van functies zijn mogelijk en realistisch in het onderzoeksgebied? Juist koppelkansen kunnen projecten van extra draagvlak en daadkracht voorzien mits er goede samenwerking, communicatie en wederzijds vertrouwen is. Dit betekent letterlijk en figuurlijk over je grenzen heenkijken.

- Ga op zoek naar combinaties van functies in het laagveenlandschap. Ga de dialoog aan met de burens en andere stakeholders in het laagveenlandschap. Neem een uitnodigende houding aan.
- Sluit aan op ontwikkelingen in de kansrijke gebieden uit de Veenweidevisie
- Zet geldstromen en pachtcontracten bewust in en stel daar randvoorwaarden aan, passend in de visie voor dat gebiedstype.
- Ga op zoek naar nieuwe verdienmodellen; oogst lisdodde bijvoorbeeld.

Stap 5 Maatregelen

Op basis van de voorgaande stappen zijn maatregelen nader uit te werken. Wat biedt het gebiedstype in samenhang met de hydrologische situatie voor mogelijkheden om natuurwaarden te ontwikkelen? Moeten we daarvoor hydrologische maatregelen nemen en kunnen we daarmee cultuurhistorische structuren in het landschap herstellen of beter zichtbaar maken?

- Baseer je maatregelen en het bijbehorende beheer op het samenspel van landschappelijke ligging (landschapsanalyse), hydrologische situatie en gewenste natuurdoelen
- Faciliteer innovaties in beheer en machinerie. Denk mee met loonwerkers en pachters en beloon innovaties die breder kunnen worden ingezet.

Stap 6 Governance

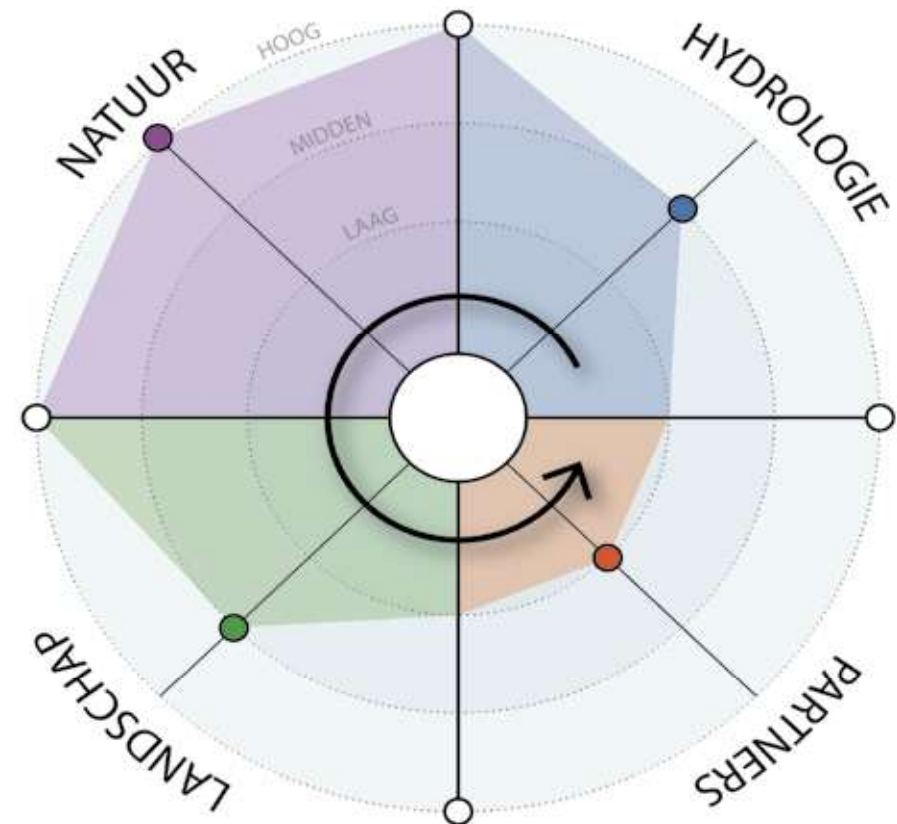
Welke partijen hebben we daarvoor nodig? Hoe krijgen we stakeholders bij elkaar? Wat heeft IFG van andere partijen nodig en wat kan IFG aan derden bieden? Wat is een goede samenwerkingsstructuur? Op welke beleidssporen of beleidsstrategieën kunnen we meeliften (Deltaplan Biodiversiteit, Initiatiefnota Veen, Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw, Ruilverkaveling 2.0 e.d.)

- Organiseer als één van de belanghebbenden in het Friese laagveenlandschap een veenfonds, een gebiedsfonds waarin gronden en gelden kunnen worden ingebracht. Dit om tot een integrale gebiedsontwikkeling te kunnen komen in het licht van de klimaatverandering, het versterken van de biodiversiteit en de transitie van de landbouw.

Stap 7 Evaluatie

Deze methodiek vraagt om regelmatige evaluatie. Wat gaat goed, wat kan er beter? Aan te vullen met nieuwe pilots.

- **Evalueer met regelmaat (op jaarbasis).** Betrek andere partners en stakeholders bij de evaluatie om zo samen verder te kunnen komen.

De opgaven in het laagveenlandschap in relatie tot elkaar met onderlinge koppelkansen